

Tolnay István

ny. egyházkerületi tanügyi előadó tanácsos, egyetemalapító,
a Pro Universitate Partium Alapítvány kuratóriumának tagja

Az első tíz év

*A Partiumi Keresztény Egyetem jogelődje,
a Sulyok István Református Főiskola történetének főbb eseményei*

A Sulyok István Református Főiskola és a Partiumi Keresztény Egyetem történetét az 1989-es rendszerváltás utáni magyar nyelvű felsőoktatásért folytatott harc összefüggésében kell látnunk. A ma már szinte történelmi távlatú eseményekkel kapcsolatos írott dokumentumok a maguk konkrétságában objektív módon fémjelzik a korszakot, ám az intézményépítés munkásaként nem tekinthetők el a résztvevő szubjektív szemszögéből történő elemzés szempontjától sem.

Egyetemünk történelmének első évtizedét, a „Sulyok-korszakot” nem egy krónikás hőskornak nevezte, és joggal. Az 1989. évi decemberi változások nyomán, az akkori, még forradalmi légkörben lehetővé vált református egyházunk néhány oktatási intézményének visszaállítása. Az erdélyi felekezeti oktatás évszázados hagyományait élesztette fel egyházkerületünk, amikor 1990-ben, illetve 1991-ben újraindította a nagyváradi, szatmárnémeti és zilahi református gimnáziumokat, Nagyváradon pedig főiskolát teremtett.

A Sulyok István Református Főiskola születési okiratának a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Igazgatótanácsának, Tőkés László püspök kezdeményezésére született, 1990. május 19-én kelt 39/1990 számú határozata tekinthető, mely kimondja „a Sulyok István

Református Főiskola megalakulását és a főiskola ideiglenes intézeti tanácsának megszerveződését”.

39/1990. Határozat.

Az Igazgatótanács határozatba foglalja a Sulyok István Református Főiskola megalakulását és a főiskola ideiglenes Intézeti Tanácsának megszerveződését. Az ideiglenes Intézeti Tanács tagjai: Tőkés László püspök, Veres Kovács Attila főjegyző, Dr. Szatmári Ferenc főgondnok, Dr. Eszenyei Mária, Major Huba, Dr. Darók Gábor.

Az első világháborút követő impériumváltás után, a határon túlra szakadt református egyház új keretek között való megszervezésében oroszlánrésze volt boldog emlékezetű Sulyok István püspöknek. Méltó volt tehát, hogy az 1989-es események utáni első önálló magyar nyelvű felsőoktatási intézmény az egyházkerület első püspökének nevét vegye fel. Erről tanúskodik a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Igazgatótanácsának már említett 39/1990-es számú határozata, ám a korabeli egyházkerületi testületi jegyzőkönyvek ezen túlmenően arról is tanúskodnak, hogy az alapítók szándéka hosszú távon az önálló magyar egyetem megvalósítása volt.

Ennek bizonyításául idézem a Püspöki Kar és az Igazgatótanács 1990. május 14-iki gyűlésének jegyzőkönyvéből a 26. pontot: „Amennyiben az állam nem biztosítja a Bolyai Egyetem újraindítását, akkor az egyházak, karöltve más nemzetiségi szervezetekkel, megszervezik a magyar oktatást az általunk alapított magyar egyetemen.”

Rövid távon akkor a vallástanárképzés volt a cél, hiszen a romániai közoktatásban általánosan biztosítottá vált a vallásoktatás, szakember viszont egy sem volt! Nagy volt viszont a lelkesedés és a buzgalom: majdnem háromezren iratkoztak be a levelező vallástanár szakra, és öt év után 118-an szereztek diplomát közülük. Örömünkre szolgál, hogy nagyobb részük ma is a partiumi magyar iskolákban dolgozik és tesz eleget a krisztusi missziói parancsnak.

1991-ben az Egyházkerület Igazgatótanácsa úgy dönt, hogy az 1991/1992-es tanévtől nappali tagozatot indít a Nagyvárad Sulyok István Református Főiskolán, mely szervezetileg – a Vallásügyi

Államtitkárság által kibocsátott 4805/1991-es számú átirat alapján – a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet keretében működik.

Ugyanekkor jön létre az Arany János Református Kollégium, mely a főiskola diákjai számára bentlakást és étkezdét biztosít.

Több mint harminc év távlatából visszatekintve azt is mondhatjuk, hogy a „főiskola” elnevezés talán nem volt szerencsés, hiszen ebben a tanintézményben mindvégig egyetemi szintű képzés folyt, más hazai és anyaországi felsőoktatási intézményekkel egyeztetett tantervek szerint, s tanulmányaik végén a végzettek egyetemi diplomát kaptak.

(Ajjaj! Van aki hármat is! Boldog emlékezetű Mester Zsolt rektor, Méder Zsolt főiskolai titkár és Tőkés Elek volt tanácsos- és harcostársam sokat mesélhetnének a diplomák kálváriájáról. Ma már megmosolyogtató, de akkoriban zsebremenően komoly dolog volt a „három felvonásos” diplomaügy. Ennek rövid története a következő:

Egyházkerületünk 1995-ben annak rendje és módja szerint ünnepélyes keretek között kiosztotta a szép kivitelezésű egyházi diplomát a levelező szakon végzeteknek. Aztán kiderült, hogy a tanfelügyelőségek füttyülnek a mi „zöld” diplomáinkra. Mivel a kolozsváriak is „hasonló cipőben” jártak, Tőkés Elek tanácsossal összefogva meglehetősen balkáni módszerekkel keresztülvittük, hogy immár a Protestáns Teológiai Intézet által kibocsátott kétnyelvű és sárga oklevélre ráüssék a bukaresti pecsétet.

Persze nagy tévedés volt azt hinni, hogy ezzel a dolog el volt intézve! A megyei tanfelügyelőségek a politikai hullámverés vagy éppen a vezetői szubjektivitás függvényében viszonyultak eme hivatalos okmányhoz. Panaszainkra Bukarest a szokásos módon válaszolt: azzal győzködtek, hogy jobb lesz ha végzettjeink még egyszer leteszik a diplomavizsgát, s akkor a Tanügyminisztérium által kibocsátott hivatalos diplomájuk lesz. Legtöbbjüknek lett is, mert amikor írásban is lejött az „ukáz”, kénytelen —kelletlen, újravizsgáztak a kincses városban.

Jellegzetes epizódja ez is a sokéves intézményteremtésnek.)

Az 1991/92-es tanévtől három karon indul be a nappali tagozatos képzés: vallástanár-német nyelv és irodalom, vallástanár-jogtudomány, vallástanár-szociális munkás karon, összesen 75 hallgatóval.

Önmagunk előtt nem volt nehéz megindokolni, hogy miért éppen ezeket a szakokat indítottuk. A kezdeti és a későbbi szakindítások esetében is erdélyi-partiumi nemzeti közösségünk valós szükségleteiből indultunk ki. Hiszen a nacionál-kommunista időben a hallgatólagosan elfogadott numerus clausus elv miatt például olyan ritka volt a magyar nemzetiségű jogászhallgató, mint az a bizonyos fehér holló. Másrészt közismert, hogy Ceausescu pénzért eladta a szászokat és a svábokat; a német tanárok elhagyták az országot. Kellott tehát az utánpótlás. Legbüszkébbek talán mégis a szociálismunkás-képzés elindítására lehetünk: tudomásom szerint országos elsők voltunk ezen a téren.

(E szakindításokat viszont Bukarest felé nehezebb volt indokolni, egy évvel a marosvásárhelyi események után, és olyan törvényi keretek között, amelyek megsabták, hogy kizárólag mely szakokon lehet anyanyelvi képzést folytatni. A jog nem volt ilyen szak... Ezért aztán évente újabb és újabb indoklást kértek, arra keresve a választ, hogy minek is kell az egyháznak annyi jogász, meg, hogy minek kell az illető egyben vallástanár is legyen. Egészen jól „belejöttünk” a Vallásügyi Államtitkárság illetékese által menetrendszerűen kért „memoriu de justificare” nevű műfajba.

Sajnos később ebben a vonatkozásban is bekeményítettek a visszarendeződés irányába. Már nem volt elég a sok szépen megfogalmazott indoklás. Mester Zsolt rektor úr egyre gondterheltebb arccal jött át a tanügyi irodába, Méder Zsolt titkár pedig egyre vészjóslóbb információkat hozott Bukarestből. Végül Illetékes Elvtárs urak megsúgták, hogy az akkreditációra beadott három szak közül kettőt elismernek, ha a harmadikról lemondunk. Így aztán a jogi kar tulajdonképpen áldozatul esett a diszkriminatív tanügyi törvénynek. Álljon itt ezzel

kapcsolatban jó emlékezetű Dr. Mester Zsolt rektor korabeli beszámolójának rövid részlete:

„Örömmel teli jelentéssel kellene most önök elé állanom. Hiszen öt sikeresen befejezett, eredményekben gazdag iskolai év után hatodik tanévünket kezdi főiskolánk. Mégis, beszámolóim elején mély szomorúsággal kell felidézni azt a minősíthetetlen merényletet, amellyel a hatalom az immár négy éve sikeresen működő vallástanár-jogtudományi fakultásunkat megszüntette. Merényletnek nevezem ezt a durva beavatkozást önkényesen magánintézménnyé degradált egyházi főiskolánk ellen, mert a hivatalos formai feltételeket megszegve, határidőket áthágva és elodázva, szabályzatokat felrúgva a tanév kezdete előtt néhány nappal kész helyzet elé állítottak minket.

Szinte órák alatt kellett eldönteni: szembeszállunk-e a jogtalan határozattal, veszélybe sodorva nemcsak a jogi kar hallgatóit, de a főiskola egészének létét is, vagy, engedve a jogtipró és önkényes eljárásnak, minden erőnkkel hallgatóink érdekvédelmének szolgálatába állunk, és sorsuk további alakulását igyekszünk segíteni és megkönnyíteni.

A Főiskola vezetősége ez utóbbi utat választotta.

Meghallgatva a jóindulatú, ám de későn jövő tanácsok sorát, vállalva a gyakran kárörvendő, olykor rosszindulatú bírálatokat, visszaverve a sűrűn terjesztett rémhíreket, a lehető legrövidebb idő alatt elkészítettük a hallgatók átiratkozásához szükséges iratokat, minden lehetséges információt beszereztünk különböző intézmények vezetőivel tárgyaltunk. A Rektori Hivatal minden tagja erőn felül dolgozott, több ízben személyesen utaztunk a legjobb lehetőségeket ígérő egyetemekre. És most alig több mint egy hónappal az ominózus döntés kézhezvétele után, nem örömmel, de elégtétellel jelenthetem, hogy döntésünk helyes volt és erőfeszítéseink sikerrel jártak.

A Főiskola 76 hallgatója közül 41 hallgatót felvettek a kolozsvári, ötöt az aradi, kettőt a brassói jogi fakultásra. Biztosan ezen felül is vannak olyanok, akik más intézményben nyertek felvételt, de nem

kaptunk tőlük visszajelzést. Tehát – egyelőre – joghallgatóink kétharmada folytathatja jogi tanulmányait. Ennél is nagyobb jelentőségű azonban, hogy az országban tanuló magyar joghallgatók száma az eddigi 100-ról 150-re nőtt. És bár nem adatik meg számunkra az öröm, hogy a mi Főiskolánk nyújthassa át nekik a jogi diplomát, erdélyi magyar népünk majdani jogvédőinek képzéséhez így is nagymértékben hozzájárultunk.”

Amint a fentiekből kiderül, az akkreditációt el nem nyert jogászhallgatóinknak segítettünk átiratkozni román nyelvű magánegyetemekre, és kisebb anyagi támogatást is adtunk nekik tanulmányaik folytatásához. Néhányan anyaországi egyetemeken tanultak tovább. Így jó részük mégiscsak jogász lett, néhányan a politikai vagy üzleti életben tevékenykednek, jogi irodát nyitottak.

Az 1993/94-es tanévben a Sulyok István Református Főiskolának 215 hallgatója, 43 tanára és 20 nem oktatói alkalmazottja van. Helyi erőkből nehezen megy a tanári kar kialakítása; a tanárok fele Kolozsvárról, illetve Debrecenből ingázik Váradra, de vannak temesváriak is. A tanárok nagyobb része óraadói minőségben dolgozik, nem tud szervesen bekapcsolódni a főiskola életébe, aminek következtében szinte minden probléma Rektori Hivatalba és az egyházkerületi Tanügyi Osztályra gyűrűzik be.

(Korabeli tanügyi jelentésemben így fogalmaztam: „a két hivatal között az együttműködés jó, ám a munkájuk hatékonyságát negatívan befolyásolják a rossz munkahelyi körülmények.” Ne felejtjük el, hogy a Székházban akkor jórészt mások laktak, mi a „katakombákban”, a pincékben, gyülekezeti házban, vagy a város távoli kerületeiben bérelt termekben működünk. S egy adott pillanatban még azt is el akarták venni tőlünk: a diákság és az RMDSZ a testével védelmezte meg a Székház épületét a betolakodóktól. (Hja! Régi szép idők!)

És még egy sokatmondó adat: az egyházkerületi tanügyi osztály 1991 és 1999 között nyolc különböző helyiségben működött, s ugyanannyiszor költözött! Néhány hónapon át abban a lehetetlen helyzetben voltunk, hogy egyetlen teremben működött a püspöki hivatal, a rektori

hivatal és a tanügyi osztály, de jobb híján ott tartózkodtak a tanárok is. Tanszéki szobákról álmodni sem lehetett.)

Az Egyházkerület Igazgatótanácsa 1993-ban és 1994-ben hozott testületi határozataiban kimondja a főiskola önállósodását, majd az egyházkerületi Közgyűlés jóváhagyja az Alapszabályzatot, a Fegyelmi Szabályzatot és az Arany János Kollégium Rendszabályzatát. Az Egyházkerület továbbra is gyakorolja fenntartói jogkörét, költségvetésében az elkövetkező években egyre tetemesebb összeggel szerepel a Sulyok István Református Főiskola. A fenntartási jogkör gyakorlásának bizonyosságai azok a közgyűlési és igazgatótanácsi határozatok, melyeket a stratégiai jellegű ügyekben mindig az egyházkerület hozott meg, az egyetemi testületek javaslatára.

Az 1994/95-ös tanévben benyújtottuk az akkreditációs kérelmet a három nappali tagozatra az Országos Akkreditációs Bizottsághoz, amely a helyszíni vizsgálatok elvégzése után két szaknak (vallástanár – német nyelv és irodalom, vallástanár – szociális munkás) megadta az ideiglenes működési engedélyt.

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület Igazgatótanácsának 17/1995. február 21-es számú határozata szerint új szakok indulnak.

Ismét idézek a korabeli dokumentumból:

„Dr. Mester Zsolt főiskolai rektor szakszerű előterjesztése és igényes előtanulmánya alapján Igazgatótanács teljes mértékben indokoltnak ítéli az egyházzenei-zenepedagógiai szak beindítását a Sulyok István Református Főiskolán, egyöntetűen jóváhagyja és támogatja annak tervét. A főiskola új fakultásának létrehozását mind egyházunk, mind romániai magyarságunk szempontjából korszakos jelentőségűnek ítéli. Ezt szem előtt tartva, felkéri az Egyházkerület Elnökségét, hogy tegyen erőfeszítéseket a beindításhoz szükséges anyagi alapok előteremtése érdekében. Ugyanakkor megköszöni dr. Mester Zsolt rektor és a Tanügyi Osztály főiskolai oktatásunk továbbfejlesztése céljából végzett úttörő munkáját és fáradozásait. Az anyagi feltételek biztosításának függvényében előirányozza az egyházzenei-zenepedagógiai szak 1995 őszén történő bevezetését a Sulyok István Református Főiskolán.”

Az egyházzene-zenepedagógiai szak, majd a közgazdaság szak indítását az indokolta, hogy e szakterületeken nem volt magyar nyelvű képzés az országban. A későbbiekben persze e szakok elismertetése körül is akadt némi gond, akárcsak a tulajdonképpen torzóban maradt vallásnár-kántor szak vonatkozásában. Az akkor érvényben lévő tanügyi törvény diszkriminatív jellege miatt a világi szakokat is egyházi „köntösbe” kellett öltöztetni. Ezért volt az „egyházzene-zenepedagógia” elnevezés.

Nyilvánvaló, hogy a református egyházi zenei reformhoz szakemberekre volt szükség, ugyanakkor a fő szempont mégiscsak az volt, hogy a magyar tannyelvű iskolák számára zenetanárokat képezzünk, akik a zenei anyanyelvre tanítják a nebulókat. Nagyon sok magyar iskolában olyanokra bízta a zeneórákat, akik nyelvünket sem beszéltek, nemhogy „zenei anyanyelvünket”!

De ugyanilyen kényszermegoldás volt a közgazdaság szakot „egyházi intendás” néven futtatni, holott mi egyszerűen a megfogyatkozott magyar közgazdász-utánpótlást akartuk biztosítani. A kényszerű elnevezések „béklyóiból” való szabadulás aztán jó néhány évig eltartott, rengeteg instanciával, előszobázással, le- és feliratokkal fűszerezve, és sok őszhajszálat okozva nekünk, akkori, Bukarestbe és Kolozsvárra ingázó vezetőknek.

(De, hogy megérte a fáradságot, arra akkor érzünk rá, amikor a Partiumi Keresztény Egyetem többszörös díjnyertes kórusának kristálytisza hangzású előadásait halljuk. Az amerikai földrészt is megjárt kórus nagyon komoly szerepet játszott és játszik Egyetemünk életében. A mai napig legmélyebb élményem a kórossal kapcsolatban az volt, amikor a New York-i Szabadságszobor – egyébként igen jó akusztikájú – „gyomrában” felcsendült Bárdos Lajos műve, és a rögtönzött koncert végén a több száz fekete, fehér és sárga bőrű turista óriási vastapssal jutalmazta a produkciót. Akkor ezt mondtam magamban: ez valóban „jó mulatság, férfimunka volt”.)

Az egyházkerület azonban egyre nehezebben tudta előteremteni a főiskola működéséhez szükséges pénzalapot. Tanulságos az a kimuta-

tás, mely szerint azokban az években a főiskola költségvetésének bevételi oldala a következőképpen alakult: államsegély a Vallásügyi Államtitkárságtól: 4%; egyházkerületi szubvenció: 30%; nyugati testvéregyházak, alapítványok, szervezetek támogatása: 30%; anyaországi támogatás (minisztérium, pályázatok, egyházi gyűjtés): 30%; egyéb: 6%.

Fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy az egyre növekvő fenntartási nehézségek ellenére a főiskola sohasem kért tandíjat a hallgatóktól, pedig a tanügyi törvény szerint – magánintézményként – megtehetette volna. Legtöbbször Tőkés László püspök külhoni szolgálati körútjai során begyűlt adományok mentették meg a főiskolát az anyagi csődtől. Igaz, hogy egyszer-kétszer kritikus helyzet alakult ki: nem tudtuk kifizetni a tanárok – amúgy nem túl nagy – fizetését sem egymás után két hónapig. Olyan is előfordult, hogy alulírott tanügyi előadó-tanácsosnak saját családi vállalkozása jövedelméből kellett hirtelen kölcsönöznie a főiskolának a válsághelyzet feloldására.

Az önálló intézménnyé fejlődés fontos mozzanata volt a Sulyok István Református Főiskola Vezetőtanácsának rendkívüli ülése, 1995 novemberében.

Ekkortájt lépett hatályba a felsőoktatási intézményekre vonatkozó akkreditációs törvény, ezért az új helyzet lehetőségeit mérlegelni kellett. Határozat született a főiskolának a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézettről való leválása és az önálló magyar egyetem létrehozása tárgyában.

1995/96-ban a nappali tagozat első végzősei a kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetemen letették a diplomavizsgát. Az akkreditáció szempontjából fontos volt, hogy sikeresen vizsgázzanak végzőseink. S ez így történt akkor is, az elkövetkező években is, váltakozó vizsgáztató helyszínekkel.

1996. december 20-án dr. Mester Zsolt rektor megbízása lejárt, s így az Egyházkerület Igazgatótanácsa 6/1997-es határozata szerint felkér-

te dr. Kovács Béla temesvári professzort a rektori teendők ellátására az 1996/97-es tanév végéig.

Ugyanezen határozat alapján jött létre a Rektori Tanács is. Az Erdélyi Felsőoktatási Tanács 1996. november 9-én elfogadta „a Sulyok István Református Főiskola, mint a Partium magyar egyetemi központja, önálló egyetemmé való fejlesztését”. E fejlesztést az akkreditációs folyamat folytatásával láttuk elérhetőnek. Döntés született a tanító-képző-kántor szakok indításáról. A Partiumi Egyetem név ekkor tűnik fel először az egyházkerületi dokumentumokban és a rektori jelentésekben egyaránt. A tudományos munka – az egyetemi státus kötelező velejárója – már nemzetközi jellegű konferenciák által is hangsúlyt kapott.

Az 1997-es év szomorú és megrázó eseménye volt az október végén lezajlott diáksztrájk. A diákság követelései között a következők szerepeltek: a rektor legalább heti 2-3 napot töltsön a főiskolán; válasszák külön a gazdasági és adminisztratív feladatkört; legyen könyvtár és olvasóterem, könnyebben elviselhető tanmenet, megfelelő tantermek, állandó tanári kar és kiegészítő személyzet. A kérések jó része megalapozott volt, amint arra Tőkés László püspök a Diákszövetséghez intézett levelében rámutatott:

„Egészen nyilvánvaló, hogy az elégedetlenségek nagy részének Egyházunk – és magyarságunk – jogfosztott állapota az oka. Vagyis maga a román állam, mely nem hajlandó visszaadni a kommunizmus idején önkényesen elkobzott jogos tulajdonainkat, s emiatt hét év óta gyalázatos körülmények között vagyunk kénytelenek kifejtetni oktatási tevékenységünket. Ezért viszont nem türelmetlen vádaskodást érdemel Főiskolánk és Egyházkerületünk. Felvetődik a kérdés: emberfeletti erőfeszítésekkel fenntartott Főiskolánk ifjúsága – mindezek ismeretében – miért nem jogtalanul eltulajdonított épületeink visszaszerzéséért „sztrájkol”? Miért az elnyomott Egyház, s miért nem az igazi elnyomók ellen tüntet? Akik miatt teremhiányban szenvedünk, nincs könyvtárunk és olvasótermünk, leromlott Székházunk épülete, és nincstelenek vagyunk!”

Amellett, hogy a diáksztrájk presztízsveszteséget jelentett a főiskola számára, a megmozdulást konkrét intézkedések követték és a megalapozott követelések – a körülményekhez képest – egy év alatt részben teljesültek.

(A sztrájk okait és mozgatórugóit szerette volna a jobbítás szándékával feltárni az a bizottság, amelyet az Egyházkerület és a Főiskola együtt nevezett ki. Heteken át folytak a meghallgatások, úgymond az „őszinte párbeszéd” jegyében, ám a sztrájk kirobbanásának körülményeit, az esetleges ártó szándékú, színpalak mögötti „machinációkat” nem sikerült felfedni. Az nyilvánvaló, hogy ez a kellemetlen esemény „jól jött” azoknak, akik mindig is szerették volna ellehetetleníteni azt a zsenge intézményt, amelyben benne volt az önálló erdélyi magyar egyetem csírája, azoknak, akik ma sem akarják visszaadni Bolyai Egyetemünket. Sajnos az is kitapintható volt, hogy az egyházi belső ellenzék sem „szomorkodott” a sztrájk miatt...

Mai szemmel visszatekintve az Egyházkerület akkori püspökével kell egyetértenem: igen, tüntetni, akár sztrájkolni is kellett volna, de nem az alapító és fenntartó egyház ellenében, hanem azok ellen, akik miatt nemhogy megfelelő számú terem, de még – a korabeli sajtó által kéjes elégtétellel fotózott – kellő számú és felszereltségű illemhely sem állt a hallgatók rendelkezésére. Az alapító és fenntartó egyház a „kezdetben vala az Ige” modellje szerint cselekedett. „Másként nem tehetett”. De, kérdem én: lenne-e ma egyetemünk Váradon, ha nem ebben a szellemben cselekszünk? Bizonyosan nem.)

Az 1997/98-as tanévben lépéseket tettünk a Sulyok István Református Főiskola állami szubvenciójának elérése érdekében. Arra hivatkoztunk, hogy az oktatás több mint 50%-ban világi szakon folyik és a Tanügyi Törvény módosítása után lehetőség van a magánegyetemek állami támogatására. Több alkalommal kértük, hogy az RMDSZ politikai vonalon képviselje a főiskolának Partiumi Keresztény Egyetem-mé válását, vagyis szerezzen érvényt a Kongresszus és SZKT határozatainak. Kéréseinkre, beadványainkra a tanügyi törvény újratárgyalása után ígértek megoldást az illetékesek.

1998. június 9-én Nagyváradon, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Székházának visszaszerzése alkalmából szervezett ökumenikus nagygyűlésen mondtuk ki – egyoldalúan – a Partiumi Keresztény Egyetem létrehozásának szándékát. Ezt a szándékunkat a közvélemény és az akkori román kormányzat – személy szerint Andrei Marga oktatásügyi miniszter – tudomására hoztuk.

Lehet, hogy formailag-jogilag nem helyénvaló, de úgy vélem, hogy 1998. június 9-ét kell a Partiumi Keresztény Egyetem nem hivatalos születésnapjának tekintenünk. Várad és a Partium ekkor nyilvánította ki – szinte közfelkiáltással – az egyetemalapítást. S ezzel hivatalosan is beindult az a folyamat, amelynek során a Sulyok István Református Főiskola átadta a stafétabotot jogutódjának, a Partiumi Keresztény Egyetemnek.

Végezetül: amint már említettem a Sulyok István Református Főiskola első éveit a „hőskor” jelzővel szoktuk illetni, és méltán. Talán nem vagyok egyedül, aki, úgy véli, hogy azt a korszakot „forradalminak” is nevezhetjük, több okból is.

Egyfelől: biztos vagyok benn, hogy az egyetemalapítás momentuma a Temesváron lezajlott események egyenes következménye volt, szellemiségében és a konkrét tények szerint is. Például azáltal, hogy a temesvári lelkipásztorból 1990 márciusában nagyvárad püspök lett, s az Egyházkerület első embereként temesváriakat is elhívott az intézményépítés szolgálatába. Másfelől: mint a forradalmakat általában, a mi „egyetemcsinálásunkat” is sok esetben a spontaneitás, máskor a radikalizmus, a „csak azértis”-elv, később az élet által diktált kisebb-nagyobb kompromisszumok jellemezték. Éveken át az „előre menekülés” politikáját követtük.

Mai szemmel lehet vitatni vagy éppen kárhoztatni egyik-másik lépésünket. Akár a tervszerűtlenséget is a váradiak szemére lehet vetni. De: Váradon mindig „történt valami”, míg másutt „álltak a vizek”.

Egy dologban pedig következetesek és eltökéltek voltunk, egyházi és főiskolai vezetők, munkatársak: Nagyváradon magyar nyelvű egyetem akartunk.

És, Istennek hála, lett!

(Előadta az EPMSZ Akadémiai Napjain 2024-ben, Zeteveváralján)